

Hnojení ve zranitelných oblastech

Nařízením vlády č. 262/2012 Sb. o stanovení zranitelných oblastí (ZOD) jsou v České republice uplatňovány podmínky tzv. nitrátové směrnice, kdy 1. 7. 2020 vstoupily v platnost nové podmínky pro období 2020–2024 (novela č. 277/2020 Sb.).

Od letošního července do ZOD nově spadá 60 katastrálních území (k. ú.), přičemž 45 bylo vyřazeno. Výčet všech k. ú. je uveden v příloze č. 1 NV č. 262/2012 Sb. Změny páteho akčního programu (AP) se promítanou i do registru LPIS – nyní probíhá zavádění úprav.

S ohledem na aktualizovaný seznam je vhodné si ověřit, zda se zařazení do ZOD netýká i daného zemědělského podniku (závodu). Pro nově zařazené pozemky je od 1. 7. bezpodmínečně nutné dodržovat podmínky 5. AP. A naopak, pakliže některé DPB do ZOD již nespádají, není nutné opatření dodržovat. Nicméně i s ohledem na novou povinnost tzv. bilancování dusíku je více než vhodné přistupovat k těmto DPB stále jako kdyby byly ve ZOD.

Bilance dusíku spolu s dodržným maxim. limitu 170 kg N/ha za rok v použitých organických, organominerálních a statkových hnojivech se totiž počítá na úrovni (průměrově) celého podniku, bez ohledu na to, jakou částí výměry se nachází v ZOD či není vhodný ke hnojení. Stejně tak se na celý závod vztahuje i požadavek na minimální skladovací ka-

dojit ke změně začlenění do ZOD. Mění se totiž kritérium pro jejich zařazení. Místo převažující výměry o zařazení nyní rozhoduje část výměry nad 2 ha ve zranitelné oblasti. V případě, že se část DPB o výměře větší než 2 ha nachází ve ZOD, je celý DPB zařazen do ZOD. Na toto pravidlo již pak nemá vliv další případné rozdělení DPB na části s různými plodinami, jako např. vnitřní erozní parcely apod.).

Pro potřeby NV a pro ujednocení statistiky spotřeby hnojiv vykazované Českému statistickému úřadu (ČSÚ) byl nově definován pojem hospodářský rok = období od 1. 7. do 30. 6.

Níže jsou uvedeny změny nového AP.

Hnojení

Za hnojení k meziplošině nelze považovat hnojení v době kratší než dva týdny před sklizní meziplošiny nebo zapravením jejího porostu na zelené hnojení.

Za hnojení na podporu rozkladu slámy (jen při ponechání veškeré slámy) se považuje přímé nebo následné hnojení do doby předsevětové přípravy pro následující ozimou plodinu nebo do za-

Úprava použití inhibitorů nitrifikace (povinnost použití jen ve III. aplikačním pásmu, s dávkovacím zařízením pro správné promíchání, 14 dní před začátkem období zákazu hnojení již lze i bez inhibitorů).

Novelou NV je umožněno hnojit kejdou nebo digestátem až 14 dní po začátku období zákazu hnojení, pokud budou průměrné teploty vzduchu nad 5 st. Výjimka původně platila pouze pro řepku a ozimou pšenici. Při kontrole bude inspektory vyžadován doklad o oficiálním měření Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). Nově mohou zemědělci použít hnojiva s nízkým obsahem N (v aplikační dávce do 5 kg N/ha) k ozimým plodinám i v době zákazu hnojení.

Posun začátku období zákazu hnojení u klimatických regionů (KR) 6 a 7, na úroveň KR 0–5.

Maximální limity přívodu dusíku

Maximální limity přívodu dusíku jsou počítány za hospodářský rok (nikoliv za kalendářní).

Zvýšení jednorázové dávky N na deficitních a svažitých pozemcích s TTP (u hnojiv s rychle uvolnitelným N z 80 kg na

Zemědělci v ZOD mohou nyní využít možnosti tzv. předjarního hnojení u všech ozimů. Ovšem za předpokladu, přesáhne-li denní teplota vzduchu 5 stupňů (v průměru)

Foto ÚKZÚZ

a o 10 kg N/ha) – z důvodů využívání nových odrůd, např. hybridního žita pro vysoké výnosy.

K porostům jetele i vojtěšky lze nově každoročně aplikovat hnojiva až do maxim. limitu 40 kg N/ha (tab. 5 přílohy č. 3 NV 262/2012).

dině vázající vzdušný dusík (podle seznamu v příloze č. 4), pěstované jako hlavní plodina, a to:

a) 50 kg N/ha z posklizňových zbytků víceletých čistých porostů jetelovin a jednoletých porostů luskovin pěstovaných na semeno se zapravenou slámou, nebo

b) 25 kg N/ha z posklizňových zbytků ostatních plodin vázajících vzdušný dusík, včetně jejich směsí s jinými plodinami.

Seznam plodin, které vážou dusík: bob, cizrna, čičorka, čočka, fazol, hrách (včetně pelušky), hrachor, jeřábina, jetel, komonice, kozinec, lupina, pískavice, ptačí noha, sója, štirovník, tollice (včetně vojtěšky), úročník, vičenec nebo víkev.

Uložení hnoje na zemědělské půdě

Z organických hnojiv je kromě kompostu nově možné uložit i separát digestátu.

Stanovení max. šířky hromady tuhých statkových hnojiv a separátu digestátu na 20 m.

Strídání plodin

Z hlediska osevních sledů je významný nový požadavek na pěstování kukuřice ve III. aplikačním pásmu nejvýše dvakrát po sobě.

Bilance dusíku

Pozor! Platí nová povinnost tzv. bilancování dusíku za hospodářský rok v rámci podniku (závodu): Platí pro zemědělský závod o výměře 30 a více hektarů zemědělské půdy (mimo vinice, chmelnice atd.). Bilance dusíku se počítá průměrově na celý zemědělský podnik, i když je v ZOD zařazen jen částečně.

Za období od 1. 7. do 30. 6. jsou porovnávány vstupy N s výstupy N v produktech sklizených ve stejném hospodářském roce nebo do konce kalendářního roku, ve kterém tento hospodářský rok končí. Bilanci tak dostaneme ucelený přehled správnosti hnojení, potažmo využitelnosti N pro i pro hnojení P a K na úrovni pozemku (plány hnojení).

Při bilanci vycházíme z tzv. „vstupů“ a „výstupů“ (odběrů): a) Vstupy = celkové živiny: hnojiva (např. 6,7 kg N/t hnoje

skotu), upravené kaly, symbiotická fixace dusíku (např. 240 kg N/ha ročně u jetele či vojtěšky, 80 kg N/ha u hrachu).

b) Výstupy = živiny ve sklizených produktech: hlavní, příp. vedlejší produkt. Výpočet výstupu N na základě údajů o sklizených produktech a údajů o průměrném odběru živin v rostlinných produktech podle tabulky č. 5, případně podle výsledků vlastních analýz; nezapočítává se výstup dusíku v rostlinách spasených zvířaty.

c) Samotný postup výpočtu bilance je popsán v př. 5 NV 262/2012 Sb.

Do výpočtu se nepočítají plochy, hnojení ani výnosy ve vinicích, chmelnicích, školkách, ovocných sadech, sklenicích, fóliovnících, pařeništích a porostech jahod, okrasných rostlin, rychle rostoucích dřevin a vánočních stromků. Z hlediska přívodu a odběru dusíku se nehodnotí ani pastva.

Bilance za ukončený hospodářský rok je zemědělským podnikem zpracována nejpozději do 31. prosince. A poprvé se bude počítat do 31. 12. 2021, a to za hospodářský rok 2020/2021. Inspektori ÚKZÚZ mohou tedy od 2022 požadovat ke kontrole výpočet bilance N (vyplněné tabulky č. 1 až 4 v příloze č. 5, příp. elektronická forma výpočtu bilance). Dosažený výsledek bilance dusíku kontrola zatím hodnotit nebude, pouze bude ověřen způsob výpočtu, porovná vstupy N s evidencí hnojení atd.

Limit bilančního přebytku dusíku je stanoven na 70 kg N/ha zemědělské půdy závodu, v průměru tří po sobě následujících hospodářských let. Hodnota průměrné bilance za tři jednotlivé roky tedy bude poprvé kontrolována až od začátku roku 2024. Nedodržení podmínky lze tedy „postihnout“ až od ledna 2024.

Je nastavena možnost odpochtu dodaného dusíku z důvodů neovlivnitelných ztrát na výnosech (při poklesu výnosu min. o 30 % proti průměru z posledních pěti let).

Ing. Olga Venerová
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Důležitá je udržitelná produkce

(fia) – Palmový olej má na zdraví srovnatelný vliv jako jiné rostlinné a živočišné tuky pevné konzistence. Není obsažen v základních potravinách, jeho spotřeba je proto možné snadno regulovat. Lidé by měli upřednostňovat palmový olej z udržitelných zdrojů. Informaci o tom je možné najít většinou jen na firemních webech. V rámci Evropské unie palmový olej z udržitelné produkce převládá. Novinářům to řekl Jiří Brát, autor publikace Je palmový olej hrozbou?, kterou v rámci tiskové konference Sdružení českých spotřebitelů představil.

Z hlediska výživy se podle Bráta není třeba palmového oleje bát. Je dokonce vhodnou náhražkou částečně ztužených tuků. V surové formě má hodně vitamínu E či vysoký obsah karotenoidů. V Evropě se však používá především v rafinované formě. V potravinářském průmyslu není podle Bráta hojně využíván jen kvůli nízké ceně, ale také všestrannosti. Použít ho lze v kapalné i tuhé formě. Jsou v něm rovnoměrně zastoupeny nasycené a nenasycené mastné kyseliny, každou

Z hlediska výživy se není třeba palmového oleje bát. Důležitá je však trvale udržitelná produkce

Foto archiv

jeho část lze tedy využít k jiným účelům.

Nahradiť palmový olej lokálními tuky je podle Bráta iluze. Řepkový a slunečnicový olej je mož-

né použít jen v omezené míře ve výrobcích, kde se tuk nepodílí na struktuře produktu. Alternativou mohou podle Bráta být jiné tropické tuky. Pokud by měly pal-

mový olej nahradit, musela by se zvýšit jejich produkce, z jednoho hektaru přitom ale poskytují méně oleje než palma olejná, řekl dále Brát. Například máslovník poskytující bambucké máslo, které bývá někdy uváděno jako možná náhrada palmového oleje, je pro komerční pěstování podle Bráta nevhodný. Strom totiž začíná plodit po deseti až 15 letech po vysazení.

Palmový olej není podle Bráta ani hlavní příčinou odlesňování, zhruba 13 procent dovozu do Evropské unie pochází podle něj z odlesněných oblastí. Na sóju coby krmivo pro krávy je třeba podle Bráta mnohem větší odlesněná plocha. „Na tunu másla produkovaného v Evropské unii je třeba odlesněná plocha 0,37 až 0,45 hektaru na sóju. Na tunu palmového oleje je třeba 0,25 hektaru,“ řekl Brát.

V Evropě podle Bráta nejsou k dispozici dostatečné údaje o spotřebě palmového oleje. Je obsažen v mnoha potravinách, jeho vliv na zdraví i komerční produkce je celosvětovým tématem. Některé výrobci ho proto přestali používat.

nový olej nahradit, musela by se zvýšit jejich produkce, z jednoho hektaru přitom ale poskytují méně oleje než palma olejná, řekl dále Brát. Například máslovník poskytující bambucké máslo, které bývá někdy uváděno jako možná náhrada palmového oleje, je pro komerční pěstování podle Bráta nevhodný. Strom totiž začíná plodit po deseti až 15 letech po vysazení.

Palmový olej není podle Bráta ani hlavní příčinou odlesňování, zhruba 13 procent dovozu do Evropské unie pochází podle něj z odlesněných oblastí. Na sóju coby krmivo pro krávy je třeba podle Bráta mnohem větší odlesněná plocha. „Na tunu másla produkovaného v Evropské unii je třeba odlesněná plocha 0,37 až 0,45 hektaru na sóju. Na tunu palmového oleje je třeba 0,25 hektaru,“ řekl Brát.

V Evropě podle Bráta nejsou k dispozici dostatečné údaje o spotřebě palmového oleje. Je obsažen v mnoha potravinách, jeho vliv na zdraví i komerční produkce je celosvětovým tématem. Některé výrobci ho proto přestali používat.